

Ignacija Fridl*Mladostni portret shizofrene ženske duše*

Nina Kokelj: MILOVANJEŠOU Študentska založba, Ljubljana 1998 (Zbirka Beletrina)

Ime ji je Riva. In res je kakor obrežje, mimo katerega se vali mogočna in kalna reka življenja, da na njem pušča svoje sprane, v drobce razsute naplavine. Tu se zdajci pokaže svetla slika otroške brezskrbnosti, spet drugje hipna stiska zaradi izgubljene starševske ljubezni. Nekje izmed skritih spoznavanj ženskosti zažari iskra prvega ljubezenskega združenja, takoj potem prizor razum parajočega in neutolažljivega razočaranja. Vmes pa so kakor pod tančico nedoumljivosti zastrti namigi o umobolnici kot prizorišču romana, o shizofreni, med bolečino in strastjo izgubljeni ženski duši, ki je v svetu norosti našla svoj končni dom.

Tako nekako valovi pisanje Nine Kokelj v knjižnem prvencu *Milovanje*, le še kronološko manj urejeno, brez jasnih koordinat med tem, kar je bilo prej in kar je potem, pa tudi med tem, kar je umislek ranjene in bolne ženske duše ali dejanski nanos resničnosti. Celoten roman je sprepleten v nerazločljivo gmoto občutenj in doživljanj in hkrati razbit v tisočero podob, da je izraz valovanje kar se da primerna oznaka za svežo in novo poetiko mlade slovenske pisateljice, tudi zaradi naslova romana, ki butanje življenja med plimo in oseko posnema z razvidno pripono -vanje.

Tudi druga beseda, ki je izražena v imenu *Milovanje*, to je 'milina', 'milost', 'usmiljenje', je neposredno udejanjena v slogovnih potezah romana.

Pisava Nine Kokelj je namreč kljub otožju, skritemu sporočilu o ranjeni duši in izgubljeni razsodnosti, ki ga nosi v sebi, resnično mila, lahko bi dejala prepoznavno ženska, a to nikakor ne v slabšalnem pomenu. Prizori, četudi prepojeni s tragiko ali vsaj z globoko osebno bolečino junakinje, nikoli niso izrisani v grobih potezah in kričečih barvah. Govorica v prave dragotine izbrušenih in lepih podob je vseskoz blaga, izzveneva ubrano, brez rezkih tonov pogovornega jezika ali slenga, brez obilja dialoških bitk ali pikrih samogovorov. S podobno intenziteto in besedno dinamiko zdrsi mimo bralca topla slika iz Rivinega otroštva kakor tista, ki popisuje njeno presunjenost ob spoznanju, da je bila prevarana.

Rivo je izigral moški, povsem enako, kot je predtem oče varal njeno mater. Enako torej kot vsi, ki jih upodablja mlada pisateljica in ki potem takem moški značaj vsekakor preveč poenostavljeno in enostransko razume kot vihrav, nepredvidljiv in nerazumevajoč protipol ženski senzibiliteti. O moški naravi zgovorno priča že metaforično nekolikanj nasilno izbrano "govoreče ime", ki ga Nina Kokelj v romanu *Milovanje* dodeljuje Rivinemu ljubimcu – Metulj je, torej tisti, ki hipoma odleti iz dekletovega objema drugam, a obenem na robovih njene postelje pusti svojo trajno sled. Za tak pogled na svet moškosti pa je moč najti opravičilo, češ da je perspektiva, iz katere ga popisuje mlada pisateljica, poudarjeno ženska. Optika pripovedovanja je namreč skoraj do konca romana vseskoz ista, celotna zgodba je neukrotljiva literarna reka Rivinih strasti, čustev in spominov. Pa še tik pred sklepom romana, ko se pisateljčina pozornost od Rive preusmeri predvsem na njeno mater, se logika čustvovanja in doživljanja sveta niti malo ne spremeni. Tako je sklepna zgodba, ki jo začne pripovedovati Rivin oče in s katero se romaneskna pripoved *Milovanja* izteče, prejkone nenavaden, pretirano opazen vrivek, ki v siceršnji zasnovi romana učinkuje tuje, literarno nespretno, s potenciranim pridihom zdaj že skoraj staromodnih postmodernističnih smeri.

Toda pomislek, ki bi bil mogoč na temelju pripovednih značilnosti romana, da smo namreč Slovenci z *Milovanjem* dobili svojega značilnega predstavnika med romani toka zavesti, bi bil delno zgrešen, vsaj kolikor Nina Kokelj v nasprotju z asociativno logiko pisanja privoljuje predvsem v eidografski način podajanja literarne snovi. Pisateljica Rivinega (ženskega) sveta ne popisuje, marveč prikazuje. Zdi se, kot da bralec zre pred seboj

niz pomešanih, nepovezanih miniaturk iz galerije Rivinega življenja, na katerih lahko samo pozorno oko pod nanosi barv razbere palimpsestne zapise o čustvenem in racionalnem polju človeške osebnosti. Nobeno občutenje ni zapisano s svojim pravim imenom, zakrito je za opisi dogodkov, prizorov, ki naj bi posredno – vsak posebej, kolikor gre za stotere, popolnoma sklenjene fragmente, in vsi skupaj, v to pa jih veže enotna romaneskna oseba dogajanja – spregovarjali o zapletenosti sistema, ki se imenuje človeška psiha v odnosu do družine, do zunanjega sveta.

Pod bremenom tega načela se zdi, da je avtoričina pozornost v celoti usmerjena k slogovnemu brušenju literarnih drobcev, ki se ponekod res zaleskečejo kot prave dragotine. Vendar ji po drugi strani izpod nadzora uhaja romaneskna struktura oziroma notranja graditev romana od njegovih prvih vzgibov do silovitega razraščanja fabule in končne umiritve. Zgodba v *Milovanju* pa kot da stoji na mestu. Kar o Rivi, občutljivem dekletu, ki nenehno razstira koprene moško-ženskih razmerij, izvemo na začetku, to avtorica ponuja bralcu tudi na koncu romana. *Milovanje* se zatorej zdi kot pajčolan, stkan iz neskončnih niti sanj in občutenj, da je povsem vseeno, na katerem koncu ga prerežemo ali spnemo. V romanu ni niti pravega razvoja niti naraščajočega pritiska nekega zatohlega in neobvladljivega ozračja, ki kliče po razrešitvi in ki bi ga pisateljica s svojo besedo poustvarjala. Mimogrede so navržene tako ključne koordinate zgodbe, po katerih se orientira bralec, da zveže konec z začetkom, kakor tudi povsem nepomembni detajli iz Rivinega življenja. In enako skrivnostni ostajajo prizorišče, perspektiva pripovedi in tudi idejno sporočilo romana, ko se v knjigi izteče njena zadnja stran.

Nina Kokelj s prvencem *Milovanje* res opozarja na avtohtonost in dorečenost svoje pisave, kot v uvodnih mislih zapiše njen recenzent Andrej Blatnik, a predvsem na slogovni ravni. Razmerja v svetu, ki ga slika, so namreč vendarle precej shematična, problemi, ki jih v svojem delu načinja, pa premalo členjeni in razviti. Obenem kaže, da bo morala priznati veljavo tudi neke vrste "tehničnemu" obvladovanju literature in osvojiti znanje, kakršno zahteva tako zahtevna in obsežna naloga, kot je romaneskna struktura. Sicer se bo zgodilo, da bo to, kar v prvencu zaradi slogovne izoblikovanosti in dovršenosti še učinkuje presenetljivo, že v pisateljičinem naslednjem delu izgubilo svoj lesk in pristalo med tisto vrsto literature,

ki poskuša z zvijačnimi potezami jezikovnega piljenja in zabrisovanja zgodbe do meja skrivnostnosti ustvariti pridih bogatih duhovnih poti, po katerih stopa, in globin, v katere se podaja, v resnici pa mora pogosto tako prikriti svojo lastno idejno in tematsko šibkost.